

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Poetiske Skrifter

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Poetiske Skrifter", i Heiberg, Johan Ludvig: *Poetiske Skrifter*, udg. af Carl S. Petersen , 1931-32, s. XII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heiberg_bind02val-shoot-idm139649432112656.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

I Juli 1829 havde Heiberg indsendt til den kgl. Teaterdirektion en Plan til et Skuespil i 5 Akter omhandlende Valdemar Atterdag. Sujettet til dette Stykke havde baade en fantastisk og historisk Bestanddel, af hvilke Digteren med Flid havde fremhævet den første, fordi han her, ligesom i "Elverhøj", var betænkt paa at afvinde Stoffet en musikalsk Side. Til det fantastiske hørte Sagnet om Kong Valdemars Kærlighed til Tovelille, selv efter at hun var død, og hvorledes Genstanden for denne Kærlighed ved Trylleri gik over paa en Tjener og derfra paa Gurre Sø og dens Omegn. Til det historiske henhørte dels Prinsesse Margrethes Giftermaal med Kong Hakon af Norge, uagtet denne allerede var trolovet med Grevinde Elisabeth af Holsten, dels Kong Valdemars Uenighed med sin Dronning og Maaden, hvorpaa han tilsidst forligte sig med hende, et Punkt, hvori Historien selv gik over i det eventyrlige, hvorfor ogsaa Heiberg heri vilde tillade sig en aldeles fri Behandling.

Det var Forfatterens Mening, at Stykket, hvis den indsendte Plan vandt Direktionens Bifald, skulde opføres som Festforestilling ved Frederik den XIII Sjettes Fødselsdag i Januar det paafølgende Aar. Men Planen vandt ikke Direktionens Bifald, og Grunden hertil var, efter hvad P. V. Jacobsen i et samtidigt Brev fortæller sin Ven Adjunkt Adler i Ribe, at Konferensraad Manthey, der ved denne Tid havde afløst Collin som Medlem af Teatrets Styrelse, ansaa Sujettet for anstødeligt, saasom det til Genstand havde Fremstilling af en Konges Amouretter! Det paatænkte Skuespil om Valdemar Atterdag blev derfor henlagt, men da Heiberg efter Christian den Ottendes Tronbestigelse fik højere Ordre til at skrive et Festspil i Anledning af Kongeparrets Kroning i Frederiksborg Slotskirke den 28de Juni 1840, tog han sin gamle Plan for sig igen og lod den opstaa i "Syvsoverdag".

Af det oprindelige Udkast beholdt han dettes fantastiske Bestanddele og overførte dem til det nye Stykke tillige med de Personer, der var Bærere af denne Side af Handlingen: de historiske som Kong Valdemar, Dronning Helvig og Marsken Henning Podebusk og de opdigtede som Kongens Skjald Thorstein, der elsker Anna fra Jylland, en af Dronningens Jomfruer, og Marskens Tjener Balthasar, der er den sidste, som kommer i Besiddelse af Toves Tryllering, inden den kastes i Gurre Sø. Ogsaa Forholdet mellem Kongen og Dronningen og Maaden, paa hvilken de tilsidst forsones, lod han forblive, som han fra først af havde tænkt sig det. Derimod bortskar han de historiske Bestanddele af Sujettet med Margrethes Giftermaal og Forviklingerne i Anledning af den holstenske Grevinde og erstattede dem med en Skildring af sin egen Tids københavnske Hverdagsliv som sideløbende Hovedhandling, i xiv hvilken de opdigtede Personer fra Stykkets fantastiske Partier gjordes til Deltagere.

Ved saaledes at bygges op over Stof af modsat Natur, der alligevel holdtes sammen til en Enhed, blev "Syvsoverdag" Udtryk for en Idé, der giver sig til Kende ogsaa i andre af Heibergs dramatiske Arbejder fra Trediverne: i Eventyrkomedien "Alferne" fra 1835 og det af den hegelske Filosofi stærkt paavirkede Skuespil "Fata Morgana" fra 1838. Det er hans Grundtanke, at Livet er et Vexelspil mellem to Verdener: den tilsyneladende virkelige, som er den, hvori de fleste Mennesker lever, veltilfredse med de materielle Goder og uden højere aandelige Interesser, og den sande, som viser sig i Kærlighed og Sympati, i Nydelsen af det skønne, i digteriske Drømme. Men denne Verden er lukket for Hverdagsmenneskene og kun tilgængelig for de enkelte, for hvem Poesien og Fantasien er Ledestjernen.

Selv har Heiberg i det Digt, hvormed han tilegnede Kongeparret sit Skuespil, i smukke Vers tolket sin Hensigt med det:

Jeg skildred en af vore Sommernætter,
Saa lys og kort ved Sommersolhvervs-Tid,
Naar over lave Sletter
Sig Stjernehimlen hvælver mat og blid,
Naar Rosen spreder sovende sin Duft,
Naar fra en Busk i Dalen
Den vemodfulde Sang af Nattergalen
Til Øret bæres i den stille Luft.

.....

Men Digteren? - I slig en Nat han drømmer,
Han drømmer ved Naturens Moderbryst, xv
Med Skyen, Himlens Svømmer,
Med Rosens Duft, med Nattergalens Røst;
For Tidens Lænke føler han sig fri,
Han aander Evigheden,
Og Før og Nu og Oven og Herneden

For ham sig møde kjækt i Harmonie.

Med samme Blik han begge Verdner maaler,
I hvilke Mennesket paa Jorden boer;
I Lys af samme Straaler
Han seer dem, mens han laaner dem sit Ord.
Hvad Hverdagslivet døsigt skiller ad,
Forener han i Sangen;
Hver Den, som tager Prosatanken fangen,
Skal styrke sig med ham i Digtets Bad.

"Syvsoverdag", til hvilket I. P. E. Hartmann havde komponeret Musikken, opførtes den 1ste Juli 1840. Blandt dem, der overværede Premièren, var H. C. Andersen, der tre Dage senere aflægger Beretning i et Brev til Frk. Henriette Wulff: "Herskabet blev smukt modtaget i Theatret! Der var ellers en saadan Confusion med Billetter, idet Hoffet havde taget alle dem til Parquetterne, men siden, da der om Aftenen aabnedes, sendt en tredive Stykker tilbage, saa at jeg for Indkjøbs-Prisen tog en Billet ved Indgangen og kom i Parquettet. Heibergs Stykke har egentlig ikke behaget; men det er meget smukt og Ideen høist poetisk. Folk forstaae det slet ikke og sammenligne det med "Fata Morgana", som det ingen Lighed har med; ja, Mange sige, det er hegelsk, hvilket er *det*, man mindst kan beskyldes det for. Det Hele har en poetisk Duft; men Musikken forekommer mig noget for tung, og der skulde være noget Mere." Ogsaa Fru Heiberg erkender, at det xvi i Begyndelsen kun gjorde tynd Lykke, og lægger - vistnok med megen Ret - Skylden herfor paa "en elendig Iscenesættelse og en misforstaaet Udførelse". Det gik ved denne Lejlighed kun faa Gange over Scenen, og selv om det ved senere Opførelser har vundet stærkere Bifald, er Antallet af dem i det hele ikke stort

Af Heibergs romantiske Skuespil har alene "Elverhøj" vidst at vinde sig varig Plads i Publikums Gunst.